

Allah'a İnanmak

<"xml encoding="UTF-8?">

Ayetullah Cafer Sübhani

Acaba allah'a inanmak, insanın kendisine yabancılaşmasına neden olmakta mıdır?

Cevap:

Marksizm şöyle diyor: "Allah'a inanmak, insanın kendisine yabancılaşmasına neden olmaktadır.

Zira Allah'a ibadet eden bir insan kendisinden gayrisine teveccüh ettiği için kendisinden geçmekte ve başkasına bağımlı olmaktadır." Marksizm bu sözü insanın malikiyeti hakkında da tekrarlamakta ve insanın bir şey üzerindeki malikiyetinin başka bir şeye bağlanmasına sebep olduğunu söylemektedir.

İnsanın bu iktisadi ve dini yabancılaşma girdabından kurtulması için din ve malikiyeti ortadan kaldırmak gerekir ki insan, bu bağılılıklardan kurtuluşa erişebilsin. Ama dini metinlere müracaat ettiğimiz taktirde İslam'ın görüşünü marksizmin tam tersine olduğunu görmekteyiz. İslam'a göre insanın Allah'ı unutması, bizzat kendisini unutmaya sebep olmaktadır. O halde, marksizme, bu konuda nasıl cevap vermek gerekir?

Cevap: Hatırlatmak gerekir ki Marks'dan dinin insanın kendisine yabancılaştığı hakkında aktarılan görüş Allah ile ilgili değildir. Marks bu görüşü Materyalizm'in önderi Feuerbach'tan almış ve onu hümanizm başlığı altında kendi felsefesine sokmuştur. Marks'ın bu ilkeyi kendi felsefesine sokuşundan hedefi, batılı her insanın hissedebileceği materyalist felsefesinin kabalığını ve huşunetini gidermektir.

Zira on sekizinci yüzyıldaki maddecilik insanı bir makine olarak algılamakta ve insanın mekanizmasını bir makine gibi düşünmekteydi. On dokuzuncu yüzyılda mekanik görüş reddedildi ve yerini diyalektik materyalizm aldı. Ama her iki materyalizm de maddenin asaletine inanmakta ve maneviyatı inkar etmektedir. Dolayısıyla da insanın manevi latif ruhuyla

uyuşmayan bir kabalık ve huşunet içinde bulunmaktadır.

Feuerbach bir konuşmasında şöyle demiştir: "İbadet eden insanda bir tür bağıllık haleti ortaya çıkmaktadır. İnsanı bu haletten kurtarmamız gerekir. Zira insan Allah'a tapınca ve Allah'a itaat edince bağımlı ve şahsiyetsiz bir varlık haline dönüşmektedir. Artık o insan kendisine bağı bir varlık değildir."

Marks da bu cümleleri tekrarlamakta ve şöyle demektedir: "İnsan, başka bir varlığa değil, kendisine dönmelidir."

Marksizm bu fırsattan istifade ederek kendi iktisadi tezi için felsefi bir ilke ortaya koymaya çalışmıştır. Bu esasa göre insanın malikiyeti de başkasına bağımlı olmasına neden olmaktadır.

Dolayısıyla insan diğer şeyler gibi kendisinden başkasına bağımlı olmamalıdır.

Ama Marksizm bütün bu çaba ve ısrarına rağmen materyalist felsefesinin kabalık ve huşunetini ortadan kaldıramamıştır. Madde ve enerjiden başka bir şey düşünmeyen, insanın gelişimini sadece ekonomik araçların gelişiminde gören, insandaki gelişim etkeninin deruni olmadığını söyleyen ve bu etkeni ekonomik araçlarda arayan bir felsefe nasıl olur da insanın asaleti ve maneviyatı hakkında söz edebilir?

Eğer maddecilik felsefesi, hümanizm (insancılık) ilkesine bağılıysa ve insandan başkasına asalet verilmesine inanıyorsa o halde neden insanı ekonomik araçlara bağımlı kılmaktadır? Ekonomiyi insanın hizmetinde karar kılacağına neden insanı üretim araçlarına bağımlı kılmaktadır? Eğer asıl olan insan ise, o halde insanın neden bir tüketim hayvanı derecesine düşürmekte ve sürekli olarak şu sloganı atmaktadır: "Herkes, gücü oranında çalışmalı ve herkese ihtiyacı oranında ücret ödenmelidir." Bu açıklama ışığında şimdi de asıl konuyu incelemeye çalışalım:

1-Mutlak kemal ile ilişki tekamül nedenidir.

Allah'a tapmak mutlak kemal ile irtibat halinde olma anlamındadır. Dindar insan açısından Allah, tümüyle cemel, kemal ve her türlü noksanlıktan uzaklık anlamındadır. İlim ve bilgi sahibi olan Allah evreni ve insanı yaratmıştır. Eğer bir an bu ilahi feyiz kesilecek olursa, karanlık ve korkutucu bir mutlak yokluk herşeyi çepeçevre kuşatır.

Böyle bir mutlak kemal ile irtibat halinde olmak, insanın yücelişine neden olmaktadır. Bu irtibat, uyanık vicdanlara şuur ve idrak, insanı inceleme ve ilim elde etme hissine güç bağışlamaktadır.

Evrende insanın konumunu kamil bir bakış açısıyla aydınlatmakta kibirlenmekten ve ayakları yere basmamaktan kurtarmaktadır.

İnsanın asaletinin anlamı, insanın mutlak kemal ile ilişkisini kesmek değildir. İnsana şahsiyet verme bahanesiyle insanı bencil ve kendine tapan bir varlık haline dönüştürmek doğru değildir.

Bu nefsani istekler karşısında acizlikten başka bir anlam ifade etmemektedir.

İnsanın ilim, bilgi, ahlak,

iyilik, sanat ve güzelliklere karşı duyduğu ilgisi kendine yabancılaşması mıdır, yoksa kemale ulaşma vesilesi midir? Bu ilgi insanın bir tür kendine dönüşü değil midir? Bu söz, Allah'ı aramak ve Allah'ı bulma hakkında da geçerlidir. Zira Allah'ı arayan ve Allah'a tapan bir insan, mutlak kemal ile ilişki sayesinde kemalini artırmak istemektedir.

Hümanizm ve insanın asaletinin gerçek anlamı da insanın ahlaki değerlere ve insani inceliklere sevkettir.

Marksizm Allah'a yönelişin olumlu etkilerinden öylesine bir gaflet etmiştir ki Allah'a tapan insanın şahsiyetten yoksun olduğunu düşünmekte ve insanın kendine yönelişini ve nefisperestliğini şahsiyetinin tecellisi olarak kabul etmektedir.

Marks, Allah'ı haşa zalim ve despot bir hükümdar olarak düşünmüştür. Öyle ki bu zalim ve despot tanrı kulların kendisine tapmasından ve onların şahsiyetini ezmekten lezzet almakta ve onların şahsiyetini ortadan kaldırarak kendi makamını yüceltmektedir. Oysa gerçek olan Allah'a ibadet, bir kemaldir. Allah'a tapmak bir tür nimete şükür ve bu nimetlerden daha fazla faydalanmak için liyakatini izhar etmektir. Allah'a tapmak bir çok değerli etkilere sahiptir ve hiçbir akıllı insanın şüphe edemeyeceği bir çok kemale neden olmaktadır.

Allah'a inanmak, ilim ve bilginin gelişimine neden olmaktadır. İnsani sınır tanıyan içgüdülerin kontrolüne ahlaki faziletlerin terbiyesine insani karakterin yücelişine zorluklar ve belalar karşısında ruhun sükunetine sebep teşkil etmektedir. İlahiyatçı araştırmacılar, akait ve dinler hakkındaki kitaplarında bunun bir çok olumlu etkilerinden söz etmişlerdir. Burada onları tekrar etmeye ihtiyaç yoktur. Burada sadece kısaca bir bilgi vermekle yetiniyoruz.

2-İnsanın Ruhi Derinliklerinde Dinin Kökleri

Düşünörlere göre dinin insanın ruhi derinliklerinde çok güçlü kökleri bulunmaktadır. Allah'a ve tabiat ötesine teveccüh, insanın yaratılışının yoğrulduğu deruni hislerin tecellisidir. İnsan hayatı boyunca çeşitli adet ve gelenekler ortaya çıkarmış ve sonra da onları unutmaya başlamıştır. Ama asla insanın hayat kamusundan din silinmemiş ve insan dinden asla kopamamıştır.

İnsanın değişken özelliği din üzerinde hiçbir etki yaratamamıştır. Bütün bunların da gösterdiği gibi din, insanın ruhi derinliklerinde çok güçlü köklere sahiptir. Günümüz psikolojisi, din hissini insan ruhunun metnini teşkil eden dört histen biri olarak kabul etmektedir:

1-Merak ve araştırma hissi

2-Ahlak ve iyilik hissi

3-Sanat ve güzeli sevmeye hissi

4-Allah'ı arama ve din hissi

Psikologlar bu dört his ve bu dört hissini insan ruhuna karşımı hakkında çok değerli gözlemler etmişlerdir. Bu açıdan Marks'ın görüşünün tam tersine Allah'ı arama hissi de insanın kendine yönelişidir. Allah'ı inkar ise bir tür insanın kendine yabancılaşmasıdır. Bu hakikat, aşağıdaki ayette apaçık bir şekilde şöyle yer almıştır:

"Kendileri Allah'ı unutmuş, böylece O (Allah) da onlara kendi nefislerini unutturmuş olanlar gibi olmayın. İşte onlar, fasık olanların ta kendileridir."

Bu ayet, açık bir şekilde Allah'ı unutmanın insanın kendisini unutmasına neden olduğunu söylemektedir. Bunun sırrı da söylediğimiz bilgilerde yatmaktadır.

Müminlerin Emiri Hz. Ali (a.s) kısa sözlerinin birinde şöyle buyurmaktadır: "Herkim Allah'ı unutursa Allah da ona kendisini unutturur ve kalbini kör eder."

Usulen felsefe açısından sonucun varlığı nedene bağımlı bir varlık dışında bir şey değildir.

Sonuç, nedene oranla, tam bir bağımlılık içindedir. O halde, insan ve bütün kainat, Allah'a bağımlılıktan başka bir gerçek ifade etmemektedir. Bir olan Allah'ın varlığını itiraf etmek ve kemal kaynağına yönelmek, felsefi delillerin ortaya koyduğu bir gerçektir. Allah'ı inkar etmek veya Allah'a teveccühten uzak düşmek ise, bu hakikati örtmekten başka bir gerçek ifade etmemektedir.

Eğer gerçekten sonuç ve yaratık bağımlılıktan başka bir hakikate sahip değilse, bu durumda bu bağımlılığı itiraf etmek, hakikate yönelmek midir, yoksa hakikati inkar etmek midir? Eğer insan daha yüce bir varlığın yarattığı ise, varlığının hakikati olan böyle bir bağımlılığa teveccüh etmek, insanın kendisine yabancılaşması mıdır, yoksa bizzat kendine yönelmesi midir?

Marks'a göre insanın kendisine yabancılaşması olan malikiyet konusunu ise kısaca şöyle açıklayabiliriz:

İslam'da malikiyetin hakikati, malın insana ait oluşudur; insanın mala ait oluşu değil. Başka bir ifadeyle İslam'a göre mal, insan için bir hayat vesilesidir; hedef değil.

Malikiyet sadece dünyanın hedeflendiği ve kıble haline getirildiği bir durumda insanın yabancılaşmasına neden olmaktadır. Ama eğer dünya bir hayat vesilesi olarak düşünülürse, asla insanın yabancılaşmasına neden olmaz.

Müminlerin Emiri Hz. Ali (a.s) bu konuda çok ince bir ifadeyle şöyle buyurmuştur: "Her kim dünyaya, geçiş yeri ve araç olarak bakarsa bu kalbinin basiret edinmesine neden olur. Herkim de dünyaya hedef olarak bakacak olursa, dünya onu kör kalpli ve basiretsiz kılar."

Hz. Ali (a.s) hakikatte bu kısa cümlesinde İslam'ın dünya hakkındaki görüşünü apaçık bir şekilde beyan etmiştir. Bu yüzden İslam'da dünyaya bağlanmak ve konfor düşkünlüğü kınanmıştır ve insan saadetini ortadan kaldıran bir etken kabul görmüştür.

Marx yabancılaşma konusunda Hegel ve Feuerbach'tan etkilenmiş olmakla birlikte, daha sonra da onlardan ayrılmış ve örneğin dini yabancılaşmanın gerçekte yabancılaşmanın yalnızca bir türü veya daha doğru bir deyişle, emaresi olduğunu öne sürmüştür. Yine, o böyle bir yabancılaşma konsepsiyonunun,

İnsan hayatının hem boş, değersiz ve yabancılaşmış olduğunu ve hem de doğru kavrayış ve sağlam bir yoruma erişilmesi durumunda, gerçekte yabancılaşmış olmadığını savunmak bakımından olduğunu söyler. Hegel ve Feuerbach, İnsanların sadece kendilerini ve İnsanın yanlış anlayıp yorumladıkları için yabancılaştıklarını söyler; buna göre, yabancılaşma bir yanılsamanın sonucu ya da kendisi olup, gerekli felsefi bilgiğe sahip olunduğu zaman, doğallıkla son bulur.

Yabancılaşmanın toplum düzeniyle olan ilişkisini vurgulayan Marx, Hegel ve Feuerbach'tan yabancılaşmanın nasıl sona ereceği konusunda da ayrılır: Ona göre, İnsanların modern kapitalist toplumda maruz kaldıkları sistematik yabancılaşma, İnsanın özüne veya gerçekliğe dair bilgelik yoksunluğunun bir sonucu veya bir yanılsama değil, fakat bütünüyle gerçek bir durumdur.

Burjuva toplum düzeninde yaşayan modern İnsan hayatının boş ve anlamsız olduğunu, onun hayatı gerçekten de boş ve anlamsız olduğu, o değerli ve anlamlı bir hayat tarzını kendisi için imkansız hale getiren koşullarda yaşadığı için, hissetmektedir. Yabancılaşma bağlamında temel problem öyleyse, yabancılaşmış bireylerin, özgürleşme yolunda,

Feuerbach'ta olduğu gibi, düşsel birtakım engeller değil de, zihindışı, gerçek engeller bulunmasından dolayı, anlamlı, eylemde bulunacak, değerli birtakım idealleri hayata geçirecek güçten yoksun olmalarıdır. öyleyse, yapılması gereken şey, öncelikle yabancılaşmayı ayrıntılı bir biçimde tanımlayıp ortaya koymak,

ve modern toplumda, yabancılaşmaya yol açan ve İnsanın kendisini gerçekleştirmesine ya da özgürleşmesine engel olan koşulların ortadan kalkması için mücadele etmektir. Filozofların şimdiye kadar yalnızca dünyayı çeşitli şekillerde yorumladıklarını, oysa artık önemli olanın dünyayı değiştirmek olduğunu söyleyen Marx'ın aklında işte bu mücadele, İnsanın

yabancılaşmayı aşip, özgürleşebilmesi için mücadele etmek vardır.

Yabancılaşmış bir İnsanın hayatını "İnsanın özüne" aykırı bir hayat tarzı veya İnsan doğasına uygun düşmeyen bir yaşam şekli olarak tanımlayan Marx, eserinin çeşitli yer-lerinde, işçilerin ürünlerinden uzaklaşıp, onlara yabancılaştıklarını; onların içinde çalış-tıkları çevreyle yabancı ya da düşmanca bir ilişki içinde bulunduklarını;

icra ettikleri işi, o doğal İnsani arzu ve özlemlerine en azından ilgisiz olduğu için, kendilerine yabancı bir şey olarak deneyimlediklerini; işbölümünün, İnsanları katı kategorilere ayırması ve İnsanların faaliyetlerini birbirleriyle yabancı bir ilişki içine sokmasından dolayı, yabancılaştırıcı bir sürece tekabül ettiğini; iktisadi sistemin, İnsanları başka insanların ihtiyaçlarına karşı kayıtsız hale getirerek, birbirlerine yabancılaştırdığını söyler.

Marx'ın yabancılaşma anlayışı, şu halde, onun İnsan doğasına veya İnsanın özüne dair görüşlerine bağlıdır. Ona göre, İnsanın özünü belirleyen birinci unsur, onun her şeyden önce bir türün, yani İnsan türünün üyesi olan ve bu durumun bilincinde olan bir varlık olmasıdır. İkincisi, İnsan yine özü gereği, başka İnsanlarla karşılıklı ilişki içinde bulunan bir sürü hayvanı ya da sosyal varlıktır.

Üçüncüsü, İnsan nesnel bir varlıktır; dolayısıyla, o, içine kapanmak yerine, dış dünyaya yönelir ve kendisini üretim yoluyla ya da emeği sayesinde gerçekleştirir; yani, İnsan alet yapan, üreten bir varlıktır. Bununla birlikte, onda üretim kavramı İnsanın diğer özsel güçlerini dışta bırakmaz; nitekim, İnsanın kendisini rasyonel olarak belirlemesi, bilim ve sanatsal faaliyet, Marx'ta Özgür İnsanın üretiminin özsel bir bileşeni olmak durumundadır.

1 Evrensel, 2 Özgür, 3 Bilinçli (ya da rasyonel olarak kontrol edilen), 4 Toplumsal açıdan üretici faaliyete, sadece insan yetilidir. Beşinci bir kapasite ya da üst kapasite ise, 5 Çok sayıda beceri ve meziyetin, biri ya da ikisinin etkin gelişimini ihmal etmeden, geliştirilme, yani bütünsel gelişme kapasitesidir.

İnsan, Marx'a göre, kapitalist düzende söz konusu özsel niteliklerinden uzaklaşır, özüne yabancılaşır. Yabancılaşmanın bütün boyutlarıyla vuku bulduğu yer, paradoksal olarak, dinamik üretkenliğiyle, herkesin ihtiyaç duyduğu her şeye sahip olabileceği bir toplum düzeni yaratmaya fazlasıyla elverişli durumda olan burjuva kapitalist düzenidir. İşçi bu düzende her şeyden önce

emeğine yabancılaşır. İşçi kapitalist düzende, yoğun işbölümünden dolayı, üretim eylemine de yabancılaşır. Marx'a göre, kapitalist düzende, üretim, eylemleri mühendislik hesaplarına göre dikkatlice ayarlanan veya belirlenen bir kollektif işçi tipi sayesinde arttırılır.

Üretim süreci büyük bir titizlikle planlanır, çok çeşitli işlemler birbirlerinden ayrılıp bağımsız hale getirilirken, işçiler de başat özelliklerine göre sınıflanır ya da gruplanırlar. İşçi artık üzerinde en küçük bir etkisinin bulunmadığı üretim faaliyetinde basit bir vida sıkıcısıdır. Çok daha önemlisi işçi kapitalist düzende emeğinin ürününe yabancılaşır. Çünkü o kendi ürettiği ürünün şöyle ya da böyle, en sonunda tahakkümü altına girer.

Bu üç düzeyde yabancılaşma, Marx'ta yabancılaşmanın birinci boyutunu ortaya koyar: Tinsel yabancılaşma, yani bireylerin kendilerini olumlayamamaları, doğrulayamamaları ve fiilen gerçekleştirememeleri durumu. Böyle bir yabancılaşma hali içinde, hakiki bir hayatın, dolu dolu bir yaşamın bütün içeriği boşalır, İnsanlar sadece hayatlarının değil, fakat kendilerinin de boş ve değersiz olduğu hissine kapılırlar.

Yabancılaşmanın İnsanın türsel varlığına veya başka insanlara yabancılaşmasıyla ilgili olan dördüncü düzeyi, bize yabancılaşmanın ikinci boyutunu, özgürleşmenin önündeki, kişisel olmayan veya anonim bir nitelik arzeden engelleri gözler önüne serer: Toplumsal yabancılaşma. İnsanın özünü ya da türsel varlığını ancak başkalarıyla ahenkli ilişkiler içinde, bireylerin özgürce gelişme ve hareket etme koşullarını hazırlamış bir cemaat hayatında veya komünal bir yaşamda gerçekleştirebileceği dikkate alınırsa,

toplumsal yabancılaşma bireyin, kendi varlığının gerçek hayattaki görünümüne uygun düşen bir toplumsal toplumsal zeminden yoksun kalması anlamına gelir. Nitekim, İnsanlar arasındaki şeyleşmiş ilişkilere, der Marx, ancak bu maddi güçleri kendilerine bağımlı kılan ve işbölümünü kaldıran bireyler son verebilir. Bu da cemaat veya hakiki toplum olmadan mümkün değildir. Her birey kendi yeteneklerini her yönde geliştirme araçlarına yalnızca topluluk içinde sahiptir; dolayısıyla, kişisel özgürlük yalnızca cemaat içinde mümkün hale gelir."

Toplumsal yabancılaşma, Marx'a göre, kapitalizmde farklı şekillerde ortaya çıkar. Bunlardan biri, sadece işçiler arasında değil, fakat aynı zamanda kapitalistler arasında da söz konusu olan rekabet olgusudur. Marx, kapitalizmde üretim araçlarını elinde bulun-duran kapitalistleri harekete geçiren ya da güdüleyen en önemli şeyin, onların olabildi-ğince çok kazanç elde etme

arzuları olduğunu söyler. Kapitalistler, bu amaca ulaşabilmek için, ya yeni teknikler icat etmek ya da elde olanları geliştirmek suretiyle üretim araç ve teknolojilerini sürekli olarak geliştirmek durumunda kalırlar.

Bu gelişmenin toplum üzerinde 1 eskiye oranla çok daha fazla mal üretilmesi ve böylelikle de, üretim miktarının mütemadiyen artması ve 2 teknolojik gelişmenin benzeri meslek ya da işleri icra eden İnsan sayısının sürekli olarak azalmasına neden olması yoluyla yoğun bir etkisi olur; buna göre, maliyet azalırken,

kapitalistin karı artar. Söz konusu üretim artışı sonucunda ortaya çıkan bu iki karşıt eğilim, rekabetle daha da belirginleşir. Daha fazla mal satmak ve böylelikle daha çok kar etmek isteyen iş adamı rakiplerini aşmak, alt etmek durumundadır. O bunun için fiyat kıran. Aynı üretim teknolojisiinden rakipleri de yararlanacağı için, kapitalistin maliyeti biraz daha düşürebilmesinin tek yolu, Marx'a göre, emeğin payının, işçiye ödenen ücretin düşürülmesidir.

Makineleşmeden dolayı zaten artan bir işsizlik söz konusuyken, işçiler bu yeni durum karşısında, varolan işler için kendi aralarında kıyasıya bir rekabete girer ve daha az ücretle çalışmayı kabul ederler. Başka bir deyişle, Marx'a göre, kapitalist sistemde İnsanlar sadece zengin olmak için değil, fakat karınları doyura-bilmek için de, birbirlerini ezer ve adeta yerler.

Toplumsal yabancılaşmanın başka bir görünümü ise, Marx'a göre, her türden feti-şizmdir. O modern kapitalist toplumun yalnızca teknolojiye değer vermekle kalmayıp, teknoloji tarafından üretilen nesnelere taptığını da söyler. Bu düzende İnsanlara gösterilen saygı, verilmesi gereken değer, teknolojiye ve teknoloji tarafından üretilen nesnelere verilir.

Böylesine gerçek bir fetişizm içinde, İnsanlar birbirlerini değeri olmayan makine ya da araçlar olarak görürlerken, makineler de tanrılaştırılır. Kapitalist toplum düzeni, şu halde, İnsanları birbirlerinden tümünden uzaklaştıran, toplumun İnsan için dayanılmaz hale geldiği, ahlâksız bir düzendir.

Marx kapitalizm eleştirisinden veya kapitalist toplum düzeninde yabancılaşmanın boyutlarına dair analizinden üç sonuca ya da teze ulaşır: 1 Kapitalist toplum düzeninde yaşayan İnsanların

çok büyük bir çoğunluğu yabancılaşmıştır. 2 Bu yabancılaşmanın temel nedenleri, kapitalist üretim tarzı hakim olduğu veya varlığını devam ettirdiği sürece ortadan kaldırılamaz; dolayısıyla, yabancılaşmış insanların, bu düzende özgürleşebilmeleri ya da kendilerini gerçekleştirebilmeleri mümkün değildir. 3 Dolayısıyla, yabancılaşma ancak postkapitalist bir düzen veya üretim tarzında ortadan kalkabilir; İnsan yalnızca burada özgürleşebilir.

Marx, kendisinde İnsanın her şeye yabancılaştığı bir sosyal düzen olarak tanımladığı kapitalizmin yıkılması gerektiğini ve kapitalizmin yıkılışının yalnızca devrim, yani şiddet yoluyla olacağını söylemiştir. Kapitalizmden sosyalizme geçişin barış yoluyla gerçekleşmemesinin nedenini Marx, devletin, toplumun zenginliğini kontrol altında bu-lunduran egemen sınıf tarafından kullanılan bir araç olduğu görüşüyle açıklar.

Egemen sınıf bu araç ya da aygıtı, kitleleri sömürmek amacıyla kullanır. Devletin tüm öge ve birimleri, Marx'a göre, statükoyu korumak için düzenlenmiş, yani egemen sınıfın iktidarını sürdürebilmesi için ayarlanmıştır. Mahkemeler, polis ve hatta hükümet, Marx'a göre, yönetici sınıfın çıkarlarını korumak için vardır. Bunlar, bir başkaldırıyla karşılaşıldığı takdirde, hemen bastırırlar. Bundan dolayı, proletaryanın devrim dışında bir yolla egemen olabilmesi mümkün değildir.

Diyalektik materyalizmi çok yoğun bir biçimde etkilemiş ve epistemolojik idealizme mutlak bir biçimde karşı çıkarak materyalist bir gerçeklik anlayışı benimsemiş olan L. A. Feuerbach 'in mekanik materyalizminin temel tezleri şunlardır: 1 Bilginin nesneleri, bilen İnsan varlığından bağımsız bir varoluşa sahiptir.

2 Gerçekten varolan, buna göre, yalnızca hareket halindeki maddedir. 3 Bilgi duyularla başlar ve duyuların sonucudur. 4 Tinsel varlıkların ya da maddi olmayan varlıkların varoluşundan söz edilemez. 5 İdea ya da ideallerin varoluşundan söz edilemeyeceği gibi, bunların İnsanlık tarihinde belirleyici bir rolleri de yoktur.

Haşr suresi, 19. ayet
Fihrist-i Gurer'ul-Hikem, s. 381
Nehc'ül-Belağa, 79. hutbe